

PROJECTE D'INNOVACIÓ DE L'ESPAI EXTERIOR

Llar d'infants municipal l'espígol Sant Pere de Ribes

ÍNDIX

Índex	2
1. Temàtica del projecte d'innovació	3
2. Context d'aplicació del projecte	3
3. Justificació del projecte	4
4. Espai exterior i joc	5
5. El pati actualment	8
6. Proposta de pati	11
7. Proposta econòmica	16
8. Conclusions	17
9. Bibliografia	18

1. TEMÀTICA DEL PROJECTE D'INNOVACIÓ

el projecte rau en la voluntat d'innovar en l'espai exterior de la llar d'infants l'espígol, de sant pere de ribes. l'exterior del centre té moltes possibilitats, compta amb un espai ampli i adequat als infants, però s'observen algunes mancances a nivell de material. així com, la necessitat de realitzar alguns arranjaments a nivell d'infraestructural per tal de millorar-ne la qualitat.

d'aquesta manera, la finalitat d'aquest projecte és motivar un canvi al pati de l'escola, oferir als infants materials i elements que s'adaptin a les seves necessitats i possibilitats, tanmateix, concebre l'espai exterior com una extensió de l'aula, dotant-li d'un sentit educatiu i pedagògic coherent amb l'ideari del centre, la concepció d'escola i d'infant.

2. CONTEXT D'APLICACIÓ DEL PROJECTE

L'Espígol és un centre municipal que entrà en funcionament el curs 2010-2011; la llar d'infants ja porta uns quants cursos de rodatge i de millores pràctiques i innovacions educatives que l'apropen cada cop més a les necessitats dels més petits, a les de les educadores i també de les famílies.

Així, doncs, la innovació a l'espai exterior de la llar d'infants pretén avançar en aquest procés de millora del servei. Per tal de donar un plus de qualitat al centre, per una banda, potenciant encara més el ple desenvolupament i creixement dels infants, i d'altra banda, donant resposta a les voluntats i propostes de les famílies.

3. JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE

Moltes escoles bressol estan en un moment de canvi, on s'ha valorat positivament treballar el pati com un espai més educatiu. L'exterior és un espai ple d'oportunitats, on els infants poden experimentar, manipular, moure's amb llibertat i gaudir d'un entorn ric en propostes diverses. Enriquir l'espai amb plantes aromàtiques, flors, un petit hort, arbres... és, en definitiva, generar un entorn privilegiat pels infants i adults on el contacte directe amb l'aire lliure, doni mil oportunitats. És important poder dissenyar un jardí o pati, on els infants puguin expressar-se, descobrir i viure petites històries, que afavoreixi la diversitat d'usos, i permeti que els infants investiguin, s'equivoquin, creïn, provin... per consolidar aprenentatges i construir-ne de nous.

És per aquest motiu que veiem important oferir un espai de continuïtat de l'espai interior (aules) a l'espai exterior (pati o jardí), amb un sentit i seguint el projecte d'escola. Cada pati o jardí de cada escola és diferent i malgrat que les necessitats dels infants puguin ser semblants, el projecte pot ser molt divers: per l'espai, per les accions que fan els infants en aquest espai en concret, per l'entorn... Pensem que si tenim ben pensat l'espai i material de l'aula, també hem de tenir ben pensat l'espai i material exterior. On el material juga un paper molt important.

Però i al pati o jardí? Proposem crear diferents ambients, que ofereixin diversos estímuls i experiències que donaran resposta a l'evolució de les necessitats dels infants i a les seves capacitats. Un espai que respongui i desenvolupi les capacitats motrius, emocionals, intel·lectuals, socials i de relació, com a l'aula...

Aquest projecte pretén generar un canvi, una millora a l'espai exterior. el pati compta amb una gran extensió i moltes possibilitats, però l'equip educatiu s'enfronta a dificultats en l'infraestructura de l'espai exterior, i a la manca de diversitat de materials i propostes.

El projecte té el propòsit de potenciar molt més les oportunitats educatives/ pedagògiques que ens brinda l'espai exterior. Per aquest motiu, i sent conscients que cal pensar, organitzar, articular i equipar l'espai exterior com es fa amb l'espai interior; des de l'equip educatiu volem crear una proposta rica en materials diversos, atractiva i adequada a les necessitats i interessos dels infants amb la intenció de trobar solucions a problemes estructurals.

Per últim, destacar que tant des de l'equip educatiu com des de l'AFA, es creu que és important repensar aquest espai per tal que esdevingui un gran escenari per a desenvolupar-se a nivell motriu, social, emocional i cognitiu. d'aquesta manera, resulta rellevant reconèixer al pati el seu paper educatiu cabdal per al desenvolupament integral dels infants. així, doncs, cal concebre'l com una prolongació de l'aula, un espai que ens possibilita un treball interdisciplinari i global.

4. ESPAI EXTERIOR I JOC

Quant a l'espai exterior d'una llar d'infants convé ser conscients de la importància de pensar, organitzar, articular i equipar l'exterior com es fa amb l'espai interior; així, doncs, els exteriors han de ser pensats amb la mateixa cura que els interiors.

En moltes escoles infantils aquesta consideració no hi és present, aquest fet pot esdevenir un error, per bé que, és rellevant que els espais i els recursos que ofereixen els centres siguin un mirall on s'hi reflecteixi la filosofia, els valors, les concepcions sobre ensenyar i aprendre, i de l'infant de l'equip del centre, l'espai exterior no en pot ser una excepció.

En relació a la concepció anterior, trobem diferents aportacions que fan referència a aquest aspecte:

“Penny Ritcher (2003) expressa que l'espai exterior és com una mina educativa, argumentant que *“Un gran espai buit provoca comportaments d'agitació, repetitius, cansats. En canvi, un espai articulat i variat convida a comportaments intel·ligents: exploracions, descobertes, intencions, trobades, col·laboracions, iniciatives, projectes, construcció...*

“Organitzar l'espai de la classe o la sala de jocs del grup, i també els espais comuns de l'escola així com el pati: pensant en els recursos que ofereixen, les possibles utilitzacions que es poden fer, els elements que es poden instal·lar [...] també s'hauria de fer l'anàlisi dels recursos que pot oferir l'entorn: els pares i les mares, el barri, el medi natural i social proper a l'escola i les vivències dels nens i nenes [...] organitzar l'ambient comporta tenir presents no sols els aspectes físics (distribució, ordre, estètica, per a infants i grans) sinó també els relacionals, i crear un clima d'afecte, tranquil i alegre [...] també s'han d'organitzar els materials tenint present que siguin adequats i variats, que estiguin a l'abast dels infants i que propiciïn el joc i l'aprenentatge.” L. Martín (1998). *“Ser mestres dels més petits”*. In-fàn-cia (núm. 103, pàg. 19).

Són importants, també, els espais per amagar-se, Tonucci *“si féssim cas de la mentalitat dels adults, arribaríem a la conclusió que als petits només els agrada jugar en un lloc pla quan hauria de ser evident que l'espai horitzontal els impedeix d'amagar-se”*- un dels components més importants del joc infantil...”

M. A. Zabalza (1996, pàg. 125-128) esmenta els criteris que hem de tenir en compte a l'hora d'organitzar l'espai. Són els següents:

- Que afavoreixin l'autonomia (han de permetre els desplaçaments, l'activitat física, la relació amb els objectes i amb les altres persones, etc.). Cal també solucionar les necessitats de seguretat física i afectiva: s'han de poder usar les coses i moure's pels espais sense perills i crear un clima de seguretat i afecte. Aquestes són les condicions per crear un ambient ric, segur i tranquil·litzador.
- Que permetin combinar activitats individuals (desig d'estar sol, enrabiades, jocs egocèntrics, etc.) amb les col·lectives; per a això, cal sectoritzar les zones i crear microambients on un nen es pugui refugiar, etc.

- Que siguin rics en quantitat i varietat d'estímuls, per afavorir la descoberta i l'experimentació dels infants. L'ambient ha de generar constantment reptes per fer, mirar, tocar. Per aconseguir-ho, cal el següent:
- Que hi hagi riquesa en la varietat d'instruments i objectes, arquitectònica, i estètica (entesa com a estímul, reclam, referència per al desenvolupament cognitiu i artístic).
- Que en els materials i l'organització de l'espai hi hagi estímuls motors, sensorials, afectius; coses per fer sol i amb d'altres.
- Que es permeti tenir iniciatives pròpies als infants, mitjançant experiències sensoriomotors; i que els espais siguin amplis
- Que l'entorn afavoreixi que els nens siguin feliços perquè experimentin i es relacionin bé, que els nens puguin triar a què juguen i amb qui juguen.
- Oferir un entorn segur als nens, amb normes clares, intentant posar límits

Els infants presenten diferents necessitats al llarg de la seva etapa evolutiva:

Necessitat d'activitat

De joc, que és el que ens permet conèixer, pensar, tenir habilitats mentals i manuals,... Espais i materials de joc apropiats i variats.

Necessitat de socialització

Necessitat de convivència, de relació amb altres persones, adults i infants, sobretot de la seva edat. Necessiten saber com es fa i com es resolen les dificultats que hi apareixen. Espais on es pugui trobar amb els altres i espais on es pugui estar sol (els nens busquen i creen aquests espais –cabanes, sota una taula–, i nosaltres els podem afavorir); cal combinar espais individuals i espais de grup, espais per aïllar-se i espais per compartir.

Necessitats de descoberta, d'exploració, de coneixement

Els infants necessiten explorar, descobrir, conèixer el món i a ells mateixos. Senten curiositat per tot. Entorns que ho permetin, amb plantes, animals, objectes variats, materials naturals. Espais per al joc simbòlic (caseta, botiga, disfresses, garatge, etc.).

En referència als elements a analitzar de l'espai exterior Cols (2007) destaca una llista d'innumerables d'aspectes:

- Bona comunicació entre els espais exteriors i interiors. Prolongació de l'aula.
- Portes de l'aula directes al pati/jardi.
- Espai i infraestructures. Extensió de l'espai, normativa, seguretat, riquesa, espai acollidor... Necessitat de proporcionar diverses propostes, alternant les de gran moviment (enfil·lar-se, gronxar-se, jocs esportius, jocs populars...) amb les més tranquil·les (sorrall, ombres...) i també amb l'observació i conservació de la natura (moviment del vent, els arbres, les plantes, els ocells, els insectes).

A més, la planificació de l'espai hauria de provocar zones diferenciades, delimitacions amb plantes, còdols, parterres de fusta, herba tapissera, lloses o ciment, que convidin els infants a

distribuir-se per totes elles segons els seus interessos i possibilitats. Zones delimitades que conviden a fer un cert tipus d'activitat i a organitzar el seu joc en petit grup.

Algunes de les zones d'aquest espai exterior (caldrà disposar, almenys, de quatre o cinc d'elles) poden ser les següents:

1. Zona semicoberta per poder jugar i protegir-nos de la pluja o del sol, si fa molta calor (amb un porxo, tendals, etc.), o si volem més ombra. Pot tenir a prop un lloc per emmagatzemar els materials d'ús exterior (com galledes, tricicles, rasclets, pilotes, etc.).
2. Zona àmplia, oberta, cimentada o d'un empedrat sense sortints, llis i resistent, per a la pràctica de jocs motors i en grup, per córrer i fer desplaçaments (on podríem pintar en algun sector un circuit vial, per exemple), amb patinets, tricicles, carretons, cotxets, pilotes, cèrcols, pneumàtics per fer rodar, laberints, patins al parvulari, etc.
3. Zona amb estructures fixes de joc motor (troncs, tobogans, balancins, trepadores, gronxadors, circuits, laberints, túnels, cordes per enfilar-se, etc.), multifuncionals i que compleixin la normativa.
4. Zona per a la pràctica de jocs més tranquils i de fantasia, amb materials per afavorir el joc simbòlic (cabana, caseta, tren, cotxe, pont, vaixell –de fusta o de materials reciclats–, racó per amagar-se, animals de fusta per enfilar-se, etc.).
5. Zona de sorra i aigua: un sorral és del tot imprescindible en l'etapa d'educació infantil, i cal que estigui ben situat, cobert i net; amb una pica i/o font o contenidor per jugar amb aigua a l'estiu, i elements de joc (pales, regadores, embuts, galledes, pots de cuina, llaunes, etc.).
6. Zona d'hort.
7. Zona verda i/o jardí (gespa, matolls, bosquet, plantes, etc.) com a zona específica, encara que en algunes de les altres zones també trobem espais verds i arbres.
8. Espai per seure.
9. Espais acotats per als nadons, en les escoles bressol.

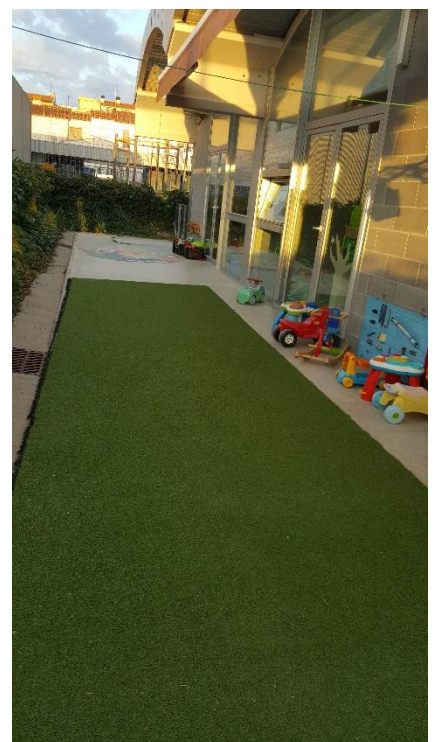
Per tant, si tenim en compte les necessitats dels infants i la possibilitat de plantejar i dissenyar un espai exterior on poder-se desenvolupar, presentem aquesta proposta de projecte de canvi de pati.

5. EL PATI ACTUALMENT

La llar d'infants l'Espíol compta amb 2 zones de pati:

- Un pati més petit per a les classes de nadons i P1.
- Un pati gran per als infants de P2 (també utilitzat per els infants de P1 determinades vegades).

El pati de P1 i nadons, és una zona cimentada de 93,6m² que per tal de fer-la més agradable pels infants, s'ha mirat de posar-hi trossos de gespa artificial. L'espai permet córrer i fer desplaçaments amb tricicles i carretons i també permet jugar a pilota. Actualment aquest espai compta amb una caseta de plàstic així com altres elements de joc disposats a través de l'espai.

El pati de P2, i zona comuna, és un espai exterior amb sorra de 500 m². Hi ha diversos arbres plantats però que encara són relativament petits per oferir ombra. Al ser un espai molt ampli, quan arriba l'època de més calor resulta difícil poder estar amb els infants al pati.

L'espai compta amb algunes taules de pícnic perquè els infants puguin menjar a l'exterior quan el temps ho permet, així com trossos de troncs disposats com a seients. També hi ha pneumàtics disposats que simulen un cuc i un drac- per poder pujar i treballar l'estabilitat i la psicomotricitat.

1 caseta de plàstic i una de fusta, un tobogan de plàstic i un petit castell-caseta amb tobogan completen el mobiliari exterior de joc dels infants.

Hi ha una zona d'hort, que l'utilitzen els infants de P2 de cara a primavera. En aquest espai es planten hortalisses de temporada i s'aprèn a cuidar-les de manera adequada i a recollir-ne els fruits.

Aquest pati té una disposició d'inclinació que, per una part resulta ben valorada per l'equip educatiu ja que permet treballar la psicomotricitat i l'estabilitat de l'infant, però per l'altra part fa que quan plou es creïn rengleres i forats a l'arena; la pluja també produeix que la sorra vagi baixant cap a l'entrada de les aules. Això fa que s'hagi de netejar i escombrar diàriament. Caldria fer una valoració i estudi de quina seria la millor opció per solucionar-ho, per aquest motiu proposem en el pressupost una part destinada a mobilització i arranjament de les terres del pati.

Comentar i afegir que, tant un pati com l'altre, s'han anat habilitant poc a poc a través de la festa de les famílies. Aquesta festa, que es celebra 1 cop l'any i de cara a primavera, ha comptat amb el suport de l'equip educatiu i de les famílies que han treballat de manera conjunta per tal de crear petits espais de joc a les zones exteriors. Per exemple es van realitzar dibuixos infantils a la zona cimentada del pati de P1 i al pati exterior gran de P2 es va construir el cuc amb pneumàtics, els seients amb troncs o també el racó musical amb paelles.

Aquestes petites millores han servit per fer palesa la necessitat de disposar d'espais adequats

6. PROPOSTA DE PATI

OBJECTIUS GENERALS DEL PROJECTE D'INNOVACIÓ

- Concebre l'exterior com una extensió de l'aula, un espai ple de possibilitats educatives.
- Ampliar i diversificar les propostes de joc a l'espai exterior
- Organitzar i reestructurar l'espai exterior a les necessitats i possibilitats dels infants.
- Implicar la comunitat educativa en el projecte de l'espai exterior (Ajuntament, equip educatiu, famílies i infants).
- Crear i oferir propostes de relaxació i espais tranquils a l'aire lliure.
- Cobrir les necessitats de moviment dels infants.
- Millorar les infraestructures de l'espai exterior.
- Incorporar elements que possibilitin una zona d'ombra al pati.

D'aquesta manera, el pati que es vol crear té la intenció de donar resposta a les inquietuds dels infants a través de les propostes que les educadores poden fer i fruit de les necessitats que han visualitzat al llarg d'aquests anys de funcionament de la llar.

Aquí presentem exemples de diferents elements que podrien formar part del pati:

Zona amb estructures fixes de joc motor

Zona per a la pràctica de jocs més tranquils i de fantasia, amb materials per afavorir el joc simbòlic (cabana, caseta, tren, cotxe, pont, vaixell –de fusta o de materials reciclats–, racó per amagar-se, animals de fusta per enfilarse, etc.).

Zona semicoberta per poder jugar i protegir-nos de la pluja o del sol, si fa molta calor (amb un porxo, tendals, etc.), o si volem més ombra.

Proposta d'organització i disseny del pati interior de P1 i nadons

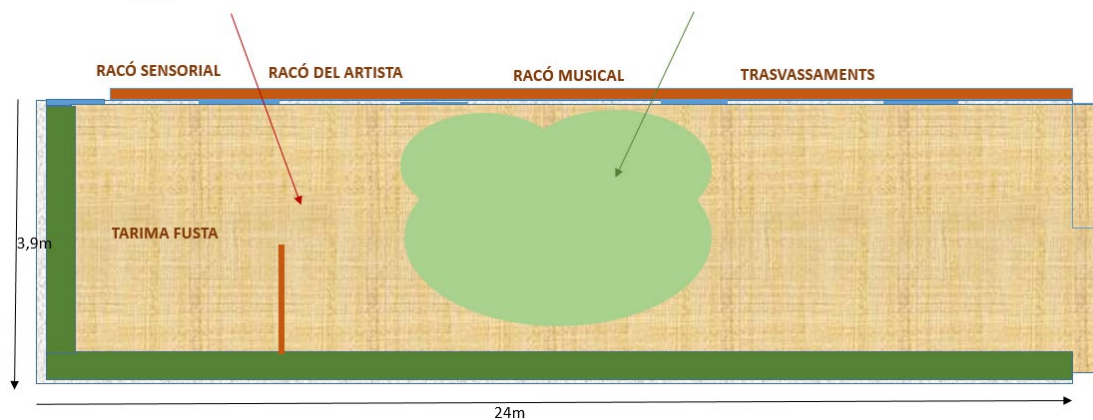
Tarima de poliuretano fusta.

Paviment cautxú continu.

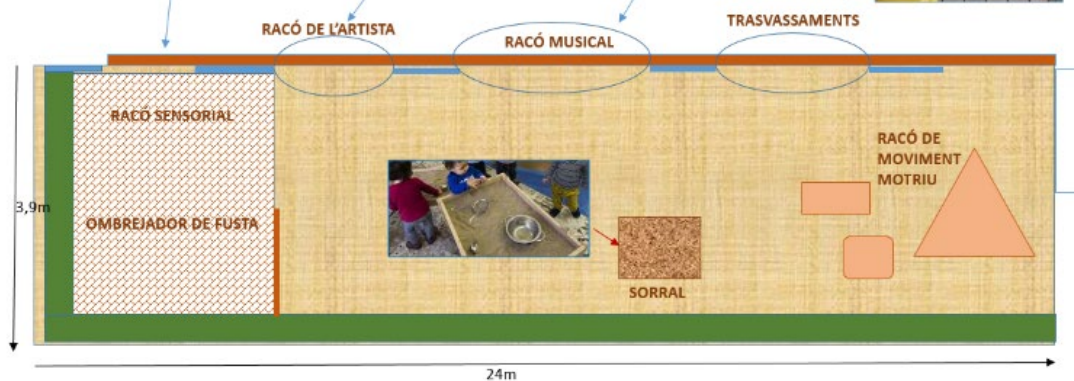
PAVIMENT DEL TERRA DEL PATI:

Combinació de dos materials. La part més tova fer coincidir amb la sortida de la classe dels nadons. El canvi de paviment donarà una imatge visual més confortable i adequada per els infants de la franja d'edat de 0-2. Innovar el pati ja que tot és de plàstic i ciment, per una zona de joc més natural i experimental.

ZONES DE JOC:

Potenciar que el pati sigui una continuïtat de les activitats i propostes educatives i funcionals que es porten a terme a la nostra escola on els infants podran jugar, experimentar, explorar, gaudir, relacionar-se, respectar-se, crear hàbits, aprendre...

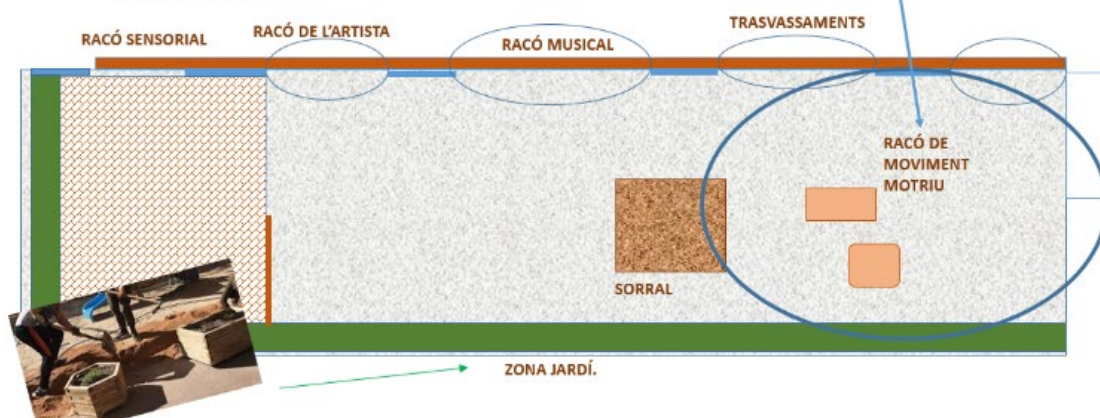

RACÓ DE MOVIMENT MOTRIU

Els Infants podran gaudir d'una zona estructural de joc motriu, simbòlic i jugar a amagar-se. Joc ple de possibilitats ja que afavoreix la psicomotricitat grossa, l'equilibri, la imaginació i a més a més el joc lliure.

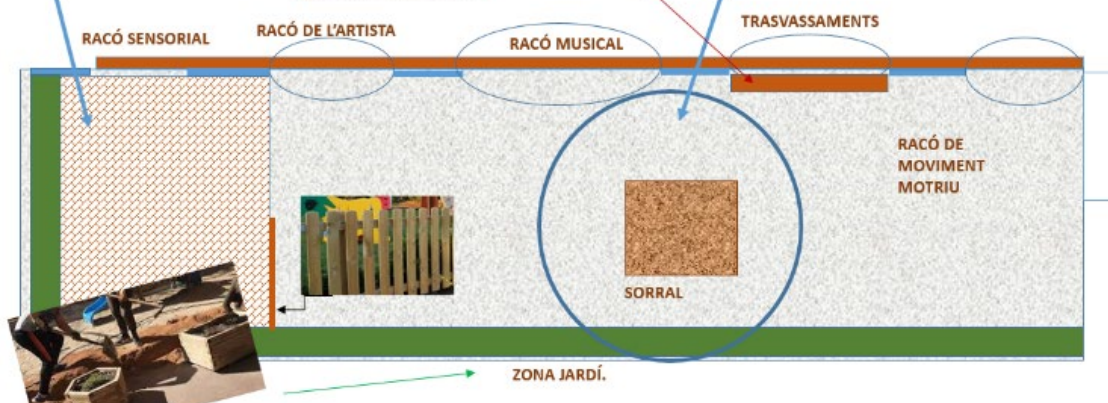
Ombrejador tendal per racó sensorial.

Bancs/Caixa per endreçar el pati

EL SORRAL:

El sorral és un espai ple de sorra envoltat de murs de fusta que fan de limitadors, d'aquesta estructura on els infants podran jugar i experimentar amb diferents estris (olles, pales, cubells...) També podran explorar la seva creativitat, fer trasbalsaments i desenvolupar la seves capacitats cognitives.

7. PROPOSTA ECONÒMICA

Projecte Pati P1 i nadons

PAVIMENTACIÓ DEL TERRA:	5.500 €
MOBILIARI:	3.000 €
SORRAL:	600 €
OMBREJADOR:	550 €
RACÓ MUSICAL (xilòfon de canonades)	500 €
RACÓ ARTISTA	250 €
RACÓ TRASVASSAMENTS	250 €
JARDINERES(X6)	350 €
TOTAL PATI 1	11.000 €

Projecte Pati P2

ADEQUACIÓ DEL TERRENY:	20.000 €
MOBILIARI:	5.000 €
SORRAL:	2.500 €
OMBREJADORS:	5.000 €
RACONS	1.000 €
JARDINERES	500 €
TOTAL PATI 2	34.000 €

TOTAL IMPORT SOL·LICITAT AL PROJECTE DE PATI	45.000€

8. CONCLUSIONS

L'equip d'educadores està molt motivat per emprendre aquesta innovació a l'espai exterior, per bé que els canvis i millores plantejats poden esdevenir una gran oportunitat per repensar l'ús i les possibilitats que ofereix el pati de la llar d'infants, així com, potenciar encara més el procés d'aprenentatge i desenvolupament dels infants mitjançant el munt de propostes que ens brinda.

D'aquesta manera, s'espera que la innovació educativa comporti un canvi en l'espai exterior, una oportunitat d'omplir el pati de sentit pedagògic, amb l'objectiu principal que els infants es desenvolupin de forma integral, a nivell motriu, social, emocional, cognitiu.

Per tant, construir aquest projecte ha estat una ocasió magnífica per repensar l'espai exterior, dotant-lo de sentit educatiu i de coherència amb la concepció d'educació i d'infant que impregna la llar d'infants. En conseqüència, ha estat cabdal plantejar propostes obertes, que estimulin la imaginació, la creativitat, les ganes d'aprendre, de descobrir, manipular, experimentar, etc. Deixant entreveure, així, la creença d'un infant capaç i potent, el qual actua de forma força autonomia i mostra iniciativa en la descoberta del món que l'envolta...

Quant a la coherència pedagògica, convé esmentar que s'ha intentat prolongar l'essència dels processos d'ensenyament-aprenentatge que es realitzen a l'espai interior a l'exterior. Fent referència, doncs, al caràcter constructiu de l'aprenentatge, a les oportunitat per experimentar i manipular, al joc com a motor per construir nous coneixements, habilitats, capacitats... I per últim, a la voluntat d'oferir un espai ric en propostes que permeti un desenvolupament global i un treball interdisciplinari, en el qual i tenen cabuda totes les àrees.

D'aquesta manera, i gràcies al projecte al pati de la llar d'infants s'hi podria generar un canvi força visible. Amb l'augment i la varietat de les propostes, s'hi podria observar que els infants interactuen de forma diferent, naixent la riquesa de descobrir, d'interaccionar amb els companys/es en petits grups, estones de joc compartit i cooperació, etc. Així mateix, i com experts sobre el tema opinen, un espai més ben articulat convidaria als infants a comportaments intel·ligents: exploracions, descobertes, interaccions, trobades, col·laboracions, iniciatives, projectes, construccions..."

Per últim, també voldríem agrair de manera anticipada la col·laboració de les famílies i l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes per contribuir a fer aquest projecte una realitat.

9. BIBLIOGRAFIA

Pàgines web utilitzades per tal d'agafar idees i planificar el projecte de pati:

<https://www.encis.coop>

<https://elnousafareig.org>

Recull de material del IOC “ L’organització dels espais i els materials”.

<https://ioc.xtec.cat>

<https://www.fbofill.cat>